

Opinnäytetyö (AMK / YAMK)

Kulttuuriala, soveltava taide

2018

Pilvi Listo-Tervaportti

AIKUISET SOITTAMAAN!

– Aikuisten soitonopiskelun tukeminen
barokkiperspektiivistä

Pilvi Listo-Tervaportti

AIKUISET SOITTAMAAN!

- Aikuisten soitonopiskelun tukeminen barokkiperspektiivistä

Suomalainen musiikkiopisto on monella tavalla omanlaisensa menestystarina. 1960-luvulla alkanut nuorten sukupolvien systemaattinen musiikillinen sivistäminen on nyky-aikana kulkemassa kohti muutoksia kuten niin moni muukin asia hyvinvointi-Suomesamme.

Muutosta entiseen on paitsi opintosuunnitelmien uudistaminen, myös vanhempien hyvän musiikkikoulutuksen saaneiden ikäluokkien jääminen aktiivisiksi harrastajiksi. Aikuisväestössä ja kasvavassa eläkeläisjoukossa on paljon niitä, jotka lapsina ja nuorina harrastivat musiikkia tavoitteellisesti. Mitä heidän harrastuksensa tukemiseksi voitaisiin tehdä?

Opinnäytetyössäni pyrin osoittamaan esimerkein työikäisen ja sitä vanhemman väestön tavoitteellisen musiikin harrastamisen mielekkyyden. Musiikkiopistot voisivat omalta osaltaan olla mukana mahdollistamassa ei pelkästään lasten ja nuorten vaan myös vanhempienkin tavoitteellista musiikin harrastamista. Musiikkiopiston etu on sen tarjoaman opiskelupaletin laajuus ja kattavuus, johon olennaisena osana kuuluu yhteissoitto.

Myös muut toimijat kuin musiikkioppilaitokset mahdollistavat jo nykyisin vanhempien ikäluokkien aktiivista harrastamista musiikin parissa. Työssäni kuvaan erityisesti barokkimusiikin harrastamisesta aikuisikäluokissa. Barokkimusiikin etu harrastajille on sen rakenteellinen selkeys ja mukaansatempaavuus.

ASIASANAT:

Musiikkiopistot, musiikkiharrastus, aikuisharrastajat, barokkimusiikki, yhteissoitto

Pilvi Listo-Tervaportti

RESUMING A MUSICAL HOBBY AS AN ADULT

How to support adults in their baroque music hobby

The story of Finnish music schools and conservatories is in many ways unique of its kind. It started in 1960's with educating the young thoroughly and systematically in instrumental skills, music theory, and ensemble playing. The time present sees many changes in the structure of society in its many areas. Also the study plans in the music institutes are going through some changes.

A new era is opening up also in the world of music as a hobby. People who got a good education in music as children are getting older, some of them still willing to pursue music as a hobby. Thus the need for good teaching also for senior learners in music arises. What could be done?

In my paper I try to elaborate the subject, not only by presenting the possibilities music schools have for seniors but also showing what is already being done by many different institutions and voluntary associations.

Organized music schooling has its advantages especially in offering a vast tray of activities out of which a special mention is to be given to ensemble and orchestral playing. Baroque music offers a very suitable way of making music together, it being relatively simple in structure and easy to connect with.

KEYWORDS:

Music schools, music as a hobby, adult learners, baroque music, ensemble playing.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO JA TUTKIMUSASETELMA	6
2 KYSELY MUSIIKKIOPISTOILLE AIKUISTEN HARRASTUSMAHDOLLISUUKSISTA	10
2.1 Kaavakkeen kysymykset	10
2.2 Kaavakkeen rakenne	11
3 AIKUISHARRASTAJIEN HAASTATTELUT	17
3.1 Kysymykset ja haastateltavat	17
3.1.1 Soititko tavoitteellisesti lapsena? miten pitkään/pitkälle?	18
3.1.2 Oliko musiikki ikinä vaihtoehto ammatiksi? Miksi/miksei?	18
3.1.3 Koska aloitit soittamisen uudelleen? Mikä tähän johti? Vai pysyikö soittaminen koko ajan mukana?	19
3.1.4 Miten koet soittamisen nyt aikuisena? Voit myös esittää vertailuja siihen, miten koit sen (harjoittelun, esiintymisen, soittotunnit...) lapsena.	20
3.1.5 Aloitit barokki-instrumentin soiton vasta aikuisiällä. Millaisia eroja koet, jos koet, "normaaliin" instrumenttiin verrattuna, jota soitit lapsena ja jolla siis olet saanut perustaitosi instrumentin hallinnassa?	21
3.1.6 Haluatko vielä sanoa jotain suomalaisesta musiikkikoulutuksesta tai musiikkielämästä yleensä?	22
4 KOKEMUKSIA AIKUISTEN MUSIIKINHARRASTAJIEN OPETTAMISESTA	23
4.1 Vanhan musiikin opettamisen erityispiirteitä aikuisharrastajille	23
4.2 Erään musiikkiprojektin kuvailua	25
5 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	27
5.1 Mitä tämän jälkeen?	28
LÄHTEET	31
KIRJALLISUUTTA	33

LIITTEET

Liite 1. Musiikkiopistokysely.
Liite 2. Haastattelukysymykset.

KUVAT

Kuva 1. Järjestelmä. Musiikinopetus Suomessa 2007. 7

KUVIOT

Kuvio 1. Aikuisosastojen yleisyys. 12
Kuvio 2. Opistojen kokoluokat. 15
Kuvio 3. Aikuis- tai vapaaosastoilla opiskelevien suhteellinen osuus. 15

1 JOHDANTO JA TUTKIMUSASETELMA

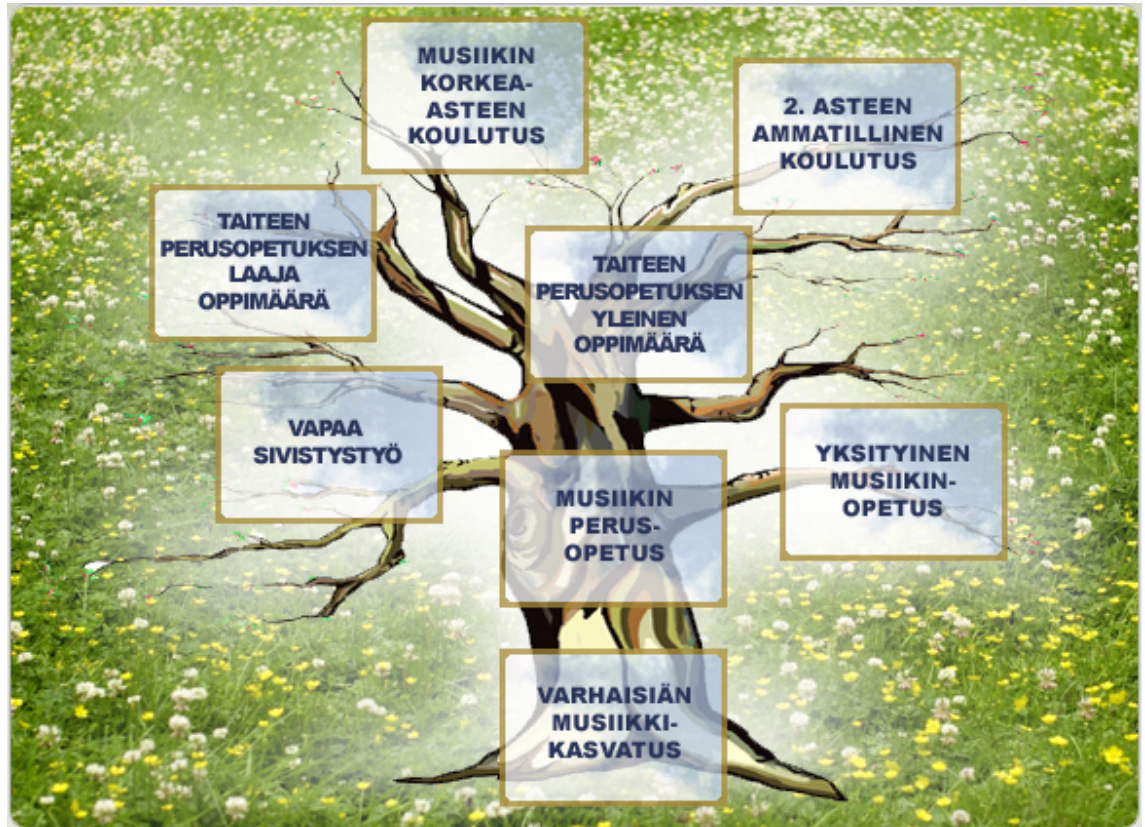
Suomalaisista lapsista noin 6% harrastaa jossain vaiheessa lapsuuttaan tai nuoruuttaan (2–19v) musiikkia taiteen laajaa oppimäärää tarjoavassa, valtionapua saavassa musiikkiopistossa. Kaikkiaan määrä on siis noin 35 000 lasta vuodessa, viimeisimmän tilastoinnin vuodelta 2012 mukaan (Nieminen K. 2014, 12; Pohjannoro U. 2011, 10). Vieläkin useampi harrastaa musiikkia jossakin yksityisessä musiikkikoulussa tai käymällä yksityisesti soittotunneilla tai jopa itseopiskellen, jonkin oppimateriaalin avulla tai itsekseen yrityksen ja erehdyksen metodilla. Voidaan jopa olettaa, että aikuisista suomalaisista puolet on soittanut jotakin instrumenttia jossain vaiheessa elämäänsä (Yle: Suomi on suomalainen, 2017).

Mutta miksi harrastus sitten aikuistuessaa loppuu? Lapsuudessa harrastajia on tuhansia. Siihen nähden aikuisten soittoharrastus Suomessa on melko vaatimatonta.

Moni muu harrastusala on jo saanut kokea uuden tulemisen aikuisten harrastajien myötä. Eräs musiikin varttunut aikuisharrastaja kertoi, miten hänen nuoruudessaan hevosharrastus rajoittui lähinnä murrosikäisiin tyttöihin (keskustelu 3.9.2017). Nyt kuitenkin ratsastus kuten myös monet muutkin liikunnan lajit ja tanssi ovat levinneet aikuisväestönkin keskuuteen ennennäkemättömällä tavalla.

Tämä on luonnollista. Väestö ikääntyy ja hyväkuntoisten ja aktiivisten seniorikansalaisten määrä lisääntyy (Suomen väestöennuste 2015). Näin ollen väestöpohjaa myös tavoitteellisen musiikin harrastamisen laajentumiselle yhä useampiin ikäluokkiin olisi merkittävässä määrin tulevaisuudessa. Nämä harrastushaluiset täytyy vain löytää –tai heidän täytyy löytää tiensä musiikin tavoitteellisen harrastamisen kannalta mitä loistavimpaan paikkaan, musiikkiopistoon! Musiikkiopistojen täytyy toisaalta myös tajuta, mikä potentiaali aikuisharrastajissa piilee. Monet lapset jättävät soittoharrastuksen muutaman vuoden jälkeen ja musiikkiopiston suorittaa loppuun vain 1,5–2% aloittaneista (Nieminen, K. 2014, 5; Pohjannoro, U. 2011, 15).

Musiikin aikuisharrastajia on toki ollut aina. Suomessa on tällä hetkellä neljäsataa ev.lut. seurakuntaa (Tietoa kirkosta 2017). Voimme sanoa, että jokaisessa näistä toimii vähintään yksi kuoro, monessa useampi. Joissakin toimii jopa orkesteri tai vapaamuotoisempia soitinyhtyeitä (esim. Collegium musicum Lohja). Yksinomaan siis seurakuntien järjestämää musiikkitoimintaa Suomessa on ”joka niemen notkossa ja saarelmassa”.

Kuva 1. Järjestelmä. Musiikinopetus Suomessa 2007.

Kansalaisopistojakin, joita paikoin myös työväenopistoiksi kutsutaan, on Suomessa hieman alle 200 ja nämä tarjoavat opetusta esimerkiksi taiteissa kaikille halukkaille edulliseen hintaan (Laki vapaasta sivistystyöstä 1998, Lista kansalaisopistoista). Perinteisesti onkin kansalaisopistojen harrastuspiirien ajateltu olevan avoimia kaikenikäisille ja palvelevan nimenomaan musiikkiopistoille ”yli-ikäisiä” kohderyhmiä, mutta roolit ovat alkaneet sekoittua molempiin suuntiin. Kansalaisopistojen musiikkitarjonta nähdään usein vähemmän tavoitteellisena tai oppimistuloksiin pyrkivänä kuin musiikkiopistojen (Pohjannoro, U. 2010, 27–28). Kansalaisopistot ja pääsääntöisesti myös vapaan kentän musiikkikoulut noudattavatkin opetussuunnitelmanaan musiikin yleistä perusoppimäärää (Nieminen, K. 2014, Pohjannoro, U. 2010).

En tässä edes mene sen syvemmälle vapaan musiikkikentän yksityisiin musiikkikouluihin mutta riittääköön kun totean niitä olevan tällä hetkellä hieman alle 1000 (Nieminen, K. 2014, 17). Monet myös harrastavat ”omaan tahtiinsa” yksityisen opettajan kanssa tai erilaisissa koulun, seurakunnan tai yhdistyksen tarjoamissa harrastekerhoissa. Vuonna 2012 kokonaisuudessaan taiteen perusopetuksen piirissä oli 126 000 lasta ja nuorta, 12

% maamme 2–19-vuotiaista. Näistä puolet opiskeli musiikkia (Peruspalvelujen tila -raportti 2016, 38).

Omassa tutkimuksessani keskityn lähinnä toisaalta kartoittamaan, millaiset mahdollisuudet nimenomaan tavoitteelliseen, musiikkiopistojen järjestämään koulutukseen ja harrastamiseen aikuisikäisillä Suomessa tällä hetkellä on. Toisaalta oman alani eli barokkimusiikin piirissä on viime vuosina esiintynyt kiinnostavaa aikuisharrastamisen elpymistä tai syntymistä, ja dokumentoinkin sitä kolmessa tapaustutkimuksellisessa haastattelussa, ikään kuin toiveikkaaksi esimerkiksi mahdollisesti asiasta innostuville. Lopuksi pyrin refleктоimaan omaa toimintaani eri-ikäisten, mutta tässä siis erityisesti aikuisten, opettajana. Oman kokemukseni avulla toivon voivani hahmotella myös joitain ideoita aikuisten barokkiorkesteri- tai -yhtye toiminnan kehittämiseksi ja laajentamiseksi.

Mutta miksi valita harrastamisen paikaksi juuri musiikkiopisto? Kuten jo edellä todettu, mahdollisuuksia musisoimiseen on monia.

Tähän ei varmasti olekaan yksiselitteistä syytä. Ehkä syy ja halu riippuvat kustakin itsestään. Musiikkiopisto koetaan kuitenkin hyvin luontevaksi paikaksi harrastaa musiikkia. Se on aidosti osa kuntien palvelurakennetta, lähipalvelu (Nieminen, K. 2014, 5–6; Pohjannoro, U. 2011, 19).

Näin ollen olisi hyvin luontevaa laajentaa musiikin perusopetusta myös sen laajassa muodossa (eli valtionosuusjärjestelmän ja kuntien tukemissa musiikkiopistoissa) myös aikuisväestöön yhä suuremmassa määrin.

Moni aikuinen, joka olisi kiinnostunut soittamisesta nimenomaan musiikkiopistossa on itse käynyt sellaista kenties vuosien ajan lapsena ja nuorena. Hänelle on tuttua vähintäänkin puolivuositain toistuva julkinen esiintyminen ja tutkintojen suorittaminen muutamman vuoden välein. Tällainen harrastaja on tottunut myös istumaan musiikinteorian ja säveltapailun, kenties musiikin historiankin, tunneilla ja soittimesta riippuen osallistunut aktiivisesti tai satunnaisemmin orkesterin tai kamariyhtyeiden tai muun yhteisösoiton maailmaan. Hänen mielimusiikkinsa, ainakin tässä tutkituilla, on eittämättä klassis-romanttisen perinnön tai nk. ”länsimaisen taidemusiikin”, laji.

Nykyisin musiikkiopistoissa voi yhä enenevässä määrin opiskella tavoitteellisesti myös pop-jazz-musiikkia tai kansanmusiikkia. Keskityn kuitenkin aiheen rajaamisen nimissä itselleni läheisimpään haaraan eli klassiseen musiikkiin ja sen ”alalajiin”, barokkimusiikkiin.

Musiikkiopisto on vahvoilla tällaisen kokonaispaketin tuottamisessa, johtuen osaltaan juuri rahoituksen ja muun rakenteen pysyvyydestä. Opintojen laajuus ja monipuolisuus onkin erinomainen syy tarjota harrastamisen mahdollisuuksia musiikkiopistoissa myös aikuisille.

Musiikin monista hyvistä vaikutuksista ihmisen hyvinvointiin ja musiikkiharrastuksen merkityksistä on kirjoitettu useita tutkimuksia ja lehtiartikkeleita, esimerkiksi: Bah-rampour, T. 2016; Burton-Hill, C. 2014; Creech, A. 2013; Moussard, A. 1986; Saasta-moinen, A. 2013; Lilja-Viherlampi, L.-M. 2007; Kallionpää, K. 2017; Papinniemi, J. 2017. Taiteen harrastamisen ja elämässä mukana pitämisen tärkeyttä ei mielestäni kuitenkaan tarvitse perustella terveyssyillä tai jonkinlaisen sosiaalisen yhteenkuuluvaisuuden lisääntymisen vuoksi. Musiikilla ja taiteella on kaikenikäisille oma arvonsa.

2 KYSELY MUSIIKKIOPISTOILLE AIKUISTEN HARRASTUSMAHDOLLISUUKSISTA

Maaliskuussa 2017 lähetin kyselyn kaikille Suomen musiikkioppilaitosten liiton jäsenopistoille. Näitä opistoja ja konservatorioita on yhteensä 96, joista konservatorioita on 11. Nämä kaikki tarjoavat taiteen perusopetuksen laajaa oppimäärää musiikissa. Konservatoriot myös tarjoavat musiikissa 2. asteen koulutusta (Musiikinopetus Suomessa 2007).

Kyselyni pyrin pitämään lyhyehkönä, jotta vastausprosentti olisi suurempi. Vastausvaihtoehdot eivät olleet monivalintoja vaan muutaman kyllä/ei -vastattavan kysymyksen ohella vaativat vastaajaa perehtymään opistonsa tilastotietoihin esimerkiksi harrastajien määrästä. 96 kyselyyn sain 39 vastausta, eli pyöristettynä 41 % (40,6%) palautti kaavakkeen. Yksi musiikkiopisto palautti kaavakkeen kahdesti eli peräti kaksi henkilöä musiikkiopiston toimistolta oli vastannut kysymyksiin. Yleisimmin kyselyyn vastasi vararehtori tai pienimmissä opistoissa rehtori.

Pidän vastausprosenttia melko hyvänä, sillä en tarjonnut opistoille mitään erityistä ”porkkanaa” vastaamisesta. Kerroin ainoastaan, että olen yamk-opiskelija ja että kysymyksiin vastaaminen kenties hyödyttää musiikin harrastamisen kenttää ja vie asioita omalta osaltaan eteenpäin.

2.1 Kaavakkeen kysymykset

Lähetin kysymyskaavakkeen kaikkiin Suomen musiikkioppilaitosten liiton jäsenopistoihin. Nämä opistot ja konservatoriot saavat siis VOS-rahaa (valtionosuus) ja rahaa kunnilta oppilasmäärän mukaan jyvitettyinä. Vanhemmat maksavat harrastuksen kuluja musiikkiopistoissa keskimäärin 17% todellisesta hinnasta (Puukka, P. 2016). Tämä raha on korvamerkittyä lasten ja nuorten laajan musiikin/taiteen perusopetuksen opettamista varten (Laki taiteen perusopetuksesta 1998), joskin heti ensimmäisessä pykälässä todetaan: ”Taiteen perusopetuksen yhteydessä voidaan järjestää myös muuta taiteen edistämiseen liittyvää toimintaa.” (Emt.)

Perinteisesti taiteen harrastuskenttä on jakautunut siten että musiikkiopistot ja konservatoriot (jälkimmäiset antavat myös toisen asteen koulutusta) ovat lasten ja nuorten laajan taiteen oppimäärän opiskelun, eli tavoitteellisen, selkeästi tasolta toiselle etenevän harrastamisen, paikkoja, kun taas kansalais- ja työväenopistot ja muut vapaammat musiikki- tai taidekoulut on nähty omaehtoisemman ja vapaamuotoisemman, yleisemmän harrastuneisuuden tyysijoina. Jako ei ole koskaan ollut täysin tiukka ja monelta osin se on myös alun perin, musiikkioppilaitosjärjestelmää 60–70-luvuilla luotaessa, ollut monilla paikkakunnilla sekoittunut (Nieminen, K. 2014). On siis olemassa myös taiteen, tässä tapauksessa erityisesti musiikin, yleinen oppimäärä omine kriteereineen (Musiikinopetus Suomessa 2007). Hierarkkinen ja standardoitu musiikin koulutusjärjestelmä jo alkeista alkaen on kuitenkin suomalainen erikoisuus eikä sitä ole kansallisestikaan tutkittu vielä kovin paljoa sen lähes 50-vuotisesta olemassaolosta huolimatta (Nieminen, K. 2014).

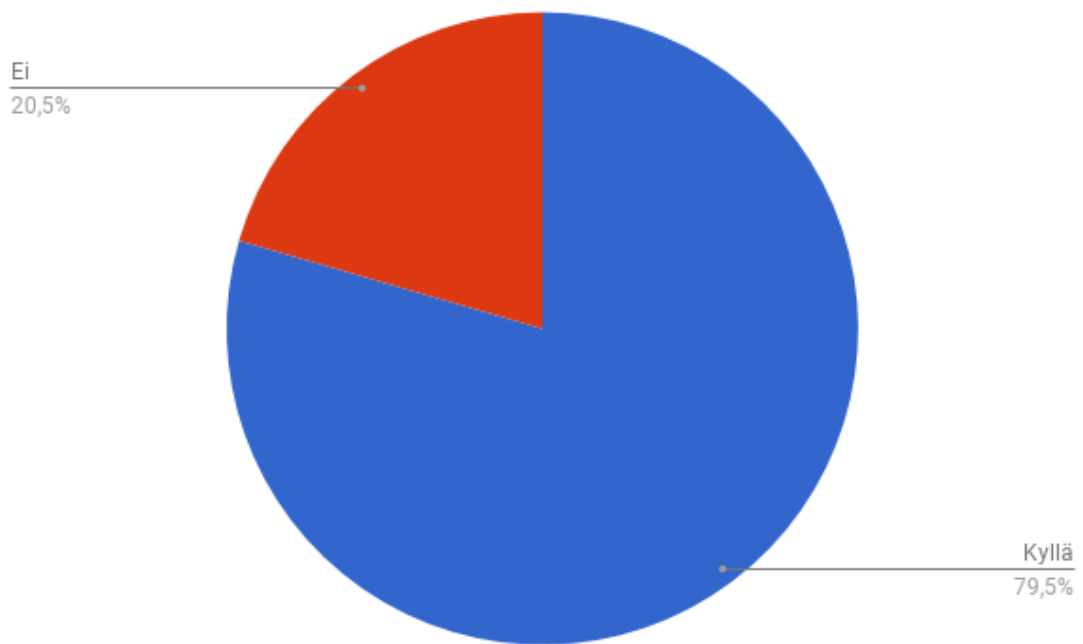
Lähetin kaavakkeet maaliskuun puolivälissä ja vastaamisaikaa oli maaliskuun loppuun. Testasin kyselyn harjoituskierröksellä kertaalleen yhden musiikkiopiston apulaisrehtorin avulla ja tein vielä jonkin muutoksen siihen palautteen pohjalta huomattuani esimerkiksi, että musiikkioppilaitoksen oppilasmäärän selvittäminen on kyselyn kannalta oleellinen tieto.

2.2 Kaavakkeen rakenne

Kyselyssä pyydettiin aluksi täyttämään opiston nimi ja oppilasmäärä. Jokainen vastannut opisto oli täyttänyt nämä kohdat. Opistot kuitenkin esiintyvät tilastoissani anonyymeina.

Kahdeksassa musiikkiopistossa (myös konservatoriot lasketaan nyt tässä musiikkiopistoiksi; ne erottaa muista VOS-musiikkiopistoista ainoastaan mahdollisuus toisen asteen opintoihin) ei ollut aikuisosastoa. Tämä on 21% vastanneista, noin viidesosa. Näistä kolmessa oli kuitenkin aikuisia opiskelemassa musiikin perusopetusta saavien lasten ja nuorten mukana, vaikkei erillistä osastoa oltukaan katsottu tarpeelliseksi perustaa.

Seuraava kuvio havainnollistaa luvut.

Kuvio 1. Aikuisosastojen yleisyys.

Kaavake oli laadittu sikäli harhaanjohtavasti, että aikuisosastot ja avoimet osastot oli niputettu samaan kysymykseen. Käytännössä näillä ei välttämättä olekaan suuresti eroa mutta joissakin opistoissa selkeästi on. Tällöin aikuisosasto tarkoitti ikään kuin musiikkiopiston suoraa jatketta, jossa kenties vielä tähdättiin ammattiopintoihin. Tällaisessa aikuisosastossa tyypillisesti on ikäraja, esim. 24 vuotta, jonka täytettyään osastolle ei enää voinut hakea. Tällainen ”tavoitteellinen aikuisosasto” on myös tyypillisesti aikarajattu eli opiskella saa 4–10 vuotta maksimissaan ja tutkintojakin pitää suorittaa. Aikuisosasto tässä muodossaan oli kymmenessä opistossa. Näistä yhdessä sanottiin selvin sanoin, että aikuisosasto on tarkoitettu nimenomaan jatko-opintoihin suuntaaville nuorille. Tässä suuressa kaupungissa olevassa musiikkiopistossa ei varsinaista vapaata – tai avointa – osastoa myöskään ole, eikä aikuisosasto ole iso. Tyypillistä oli myös, että aikuisosasto nähdään olevan ennen kaikkea laulajille ja ehkä matalien vaskien tai muiden isokokoisten soitinten soittajille. Näin on kaavakkeiden perusteella kuudessa opistossa. Tällaisella aikuisosastolla opiskelu on myös markkinahintaa edullisempaa eli julkisella rahalla tuetua.

Useimmissa kyselyyn vastanneissa opistoissa on tällaisen tavoitteellisemmän ja nuoremille aikuisille suunnatun aikuisosaston lisäksi vapaa tai avoin osasto, jota myös mo-

nimuoto-osastoksikin näki kutsuttavan. Näissä opiskelu on suoritusvelvoitteista ja aikarajoista vapaata. Tosin kahdessa vastanneessa opistossa on vapaaosastollakin aikaraja, joka on 5 vuotta.

Yhden opiston vastauksissa tuli ilmi, että avoin osastokin on varsinaisesti suunnattu lapsille ja nuorille ja tarjoaa näin ollen siis musiikin perusopetuksen yleistä oppimäärää. Tämä opisto sijaitseekin pienemmällä paikkakunnalla sijaitseva ja siellä ei kaavakkeen mukaan ole varsinaista aikuisosastoa, joskin aikuisikäiset saavat siis opiskella avoimella osastolla. Tässä tapauksessa musiikkiopisto tuli hyvin lähelle kuntien muuta vapaata sivistystoimintaa kuten kansalais- tai työväenopistoja.

Kansalais- ja työväenopistojen sekä musiikkiopiston välistä yhteistyötä oli kyllä muillakin mutta ei kovin merkittävästi. Tätä ei myöskään kaavakkeissa suoraan kartoitettu mutta eräs ruotsinkielinen musiikkiopisto pääkaupunkiseudulla tarjosi aikuisharrastajille varsinkin yhteismusisointitoimintaa yhdessä ruotsinkielisen työväenopiston eli ”arbiksen” kanssa. Toisessa niin ikään ruotsinkielisessä opistossa aikuisharrastajien tukeminen oli lähinnä yhteydessä perheen yhteisen musisoinnin ja yhteisen harrastamisen tukemiseen, eli lapsiharrastajien vanhempia rohkaistiin ottamaan soittotunteja, vaikkei vapaaosastoa muuten markkinoitukaan aktiivisesti. Erittäin kannatettavia malleja nämä molemmat, niiden soisi yleistyvän!

Kolme vastaajista kertoi, ettei varsinaista aikuis- tai vapaaosastoa ole, mutta nuoria aikuisharrastajia kuitenkin opiskelee opistossa. Tämä tuli ilmi myös joissakin kaavakkeissa epäsuorasti: täysi-ikäisiä oppilaita musiikin perusopetuksessa oli varsinkin laulussa, vaikkei opistossa aikuis- tai vapaaosastoa olisikaan.

Yhdellä näistä opistoista oli myös tuntien hintoihin liittyvä innovaatio pyytää tunneista maksu 1€/minuutti-periaatteella! Tällaisia vapaammin valittavia tuntipaketteja kokoluokautisen tai jopa lukuvuotisen sitoutumisen sijaan oli käytössä 22 vastanneessa opistossa eli selkeästi enemmistö vastanneista opistoista joissa aikuisosasto/vapaaosasto oli, tarjosi erilaisia tuntipaketteja perinteisen lukukausimaksuisen sitoutumisen lisäksi (vastanneista 31:ssä oli aikuis- ja/tai vapaaosasto).

Käytännössä aikuisharrastajien musiikkiopistojen maksut vaihtelivat melko paljon, VOS-rahaahan ei aikuisharrastajien tukemiseen periaatteessa saa käyttää, mutta kuntien rahoitusosuus riippui tapauksesta. Yhdessä vastauksessa todettiin aikuisosastolla opiskelun olevan saman hintaista kuin musiikin perusopetuksessa. Toisessa opistossa, niin

ikään pienemmällä paikkakunnalla sijaitsevassa, ilmoitettiin aikuisharrastajien yksinkertaisesti opiskelevan varsinaisesti lapsille ja nuorille suunnatulla avoimella osastolla tai musiikin perusopetuksen puitteissa, sillä kunta ei ollut määritellyt sitovia ikärajoja.

Hintapaketteja oli erilaisia. Tyypillisin muoto oli ehkä sellainen, jossa sai valita kahdesta tai kolmesta tuntipaketista, jolloin soittotunteja sai ostaa esim. 8, 12 ja 18 tunnin pake-teissa tai vaikkapa 10 ja 15 oppitunnin pakeiteissa. Tuntien minuuttimäärän sai myös usein valita 2–4 vaihtoehdosta alkaen 20min/vko aina 90 minuutin viikkotuntiin saakka.

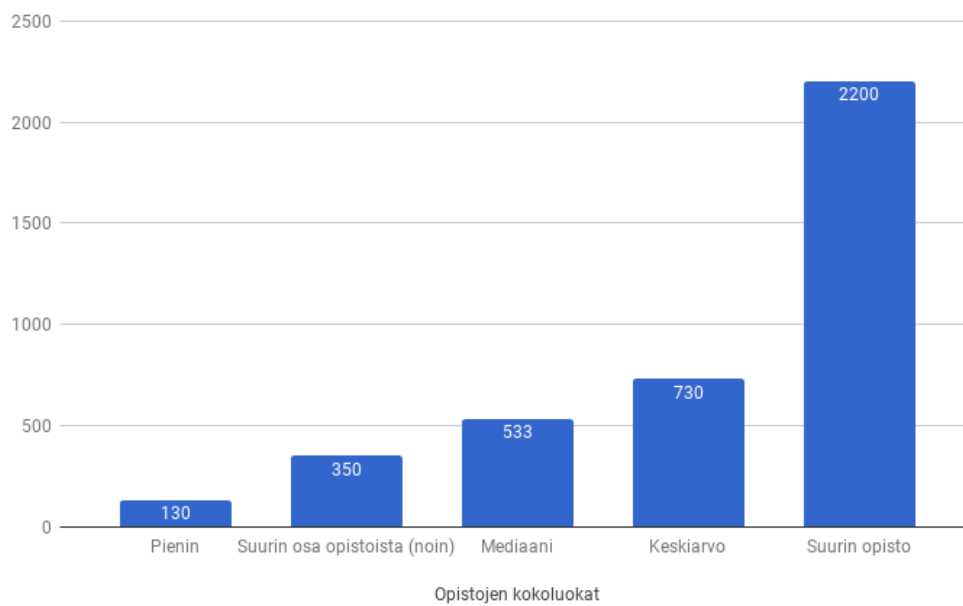
Soitinkokeilupaketteja, joissa soittamista sai kokeilla 2–4 kertaa ennen jatkopäätöksen tekoa, oli kolmessa vastanneessa opistossa. Toisessa näistä tarjottiin myös mielestäni hauskaa mahdollisuutta osallistua aikuisten viikonloppukurssille, jossa musiikin opetusta sai 8h/viikonloppu!

Toisaalta kolmessatoista opistossa sanottiin, että aikuisharrastaja maksaa vain käyttä-mistään tunneista, joten joustavuutta tuntui kyllä löytyvän. Tiivistetysti voi todeta avoi-mien osastojen olevan avoimia myös tuntimäärien suhteen.

Soitinvalikoima oli kaikissa kyselyyn vastanneissa opistoissa aikuis- ja/tai vapaaosas-tolla sama kuin varsinaisen musiikin laajan perusoppimäärän piirissä. Kolme opistoa ra-joiitti aikuisharrastajien pääsyä yhteissoiton piiriin, joskin tämä voi johtua myös kaavak-keen epäselvyydestä. Siinä kysyttiin: ”Saako/pitääkö yhteissoittoon osallistua?”, jolloin oli valittavissa implisiittisesti myös vaihtoehto ”saa mutta ei pidä” yhtä hyvin kuin ”ei saa”. Muissa vastanneissa opistoissa kohta yhteissoittoon osallistumisesta olikin ymmärretty paremmin: vapaaehtoisuuteen perustuvana, joskaan ei pakollisena.

Opistoja ilman aikuisosasto tai avointa osastoa näyttää kyselyni mukaan olevan erityi-sesti suurissa kaupungeissa mikä onkin loogisinta, kuten eräänkin kyselyn lisätiedoissa kuivakkaasti todettiin: ”Voisi myös kysyä, tarjoaako jokin muu taho alueellamme aikuisille suunnattua opetusta. Vieressämme toimii Helsingin työväenopisto, jolle kuuluu vapaan sivistystyön puitteissa tarjota sitä, kun itse toimimme taiteen perusopetuksen rahoituk-sella, jossa myös sanotaan, että opetuksemme on ensisijaisesti lapsille ja nuorille.”

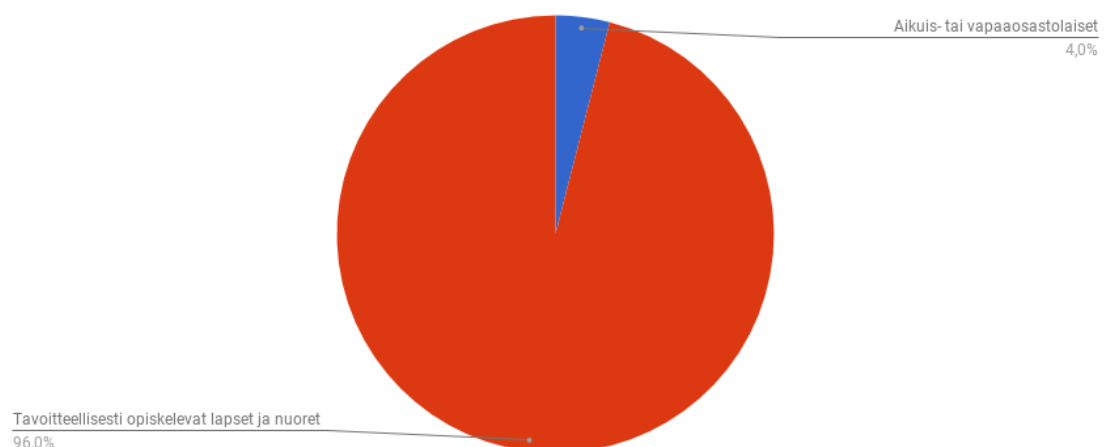
Suuremmilla paikkakunnilla harrastusmahdollisuuksia kaiken tasoisille ja ikäisille harras-tajille siis riittää. Vastanneissa musiikkiopistoissa oli yhteensä 27218 harrastajaa. Oppi-lasmäärien keskiarvo oli 730 oppilasta. Mediaani oli 533.

Kuvio 2. Opistojen kokoluokat.

Aineistossa useimmin esiintyvä arvo eli moodi oli 300–400 oppilaan suuruisia, jotka tässä määrittyvätkin keskisuuriksi opistoiksi. Kyselyyn vastanneista kahdessa suurimmassa musiikkiopistossa oppilasmäärä oli 2200. Pienimmän vastaajan oppilasmäärä oli 130.

Aikuisosastojen jäsenmäärä oli keskimäärin melko pieni. Keskimäärin vain 4% musiikkiopistolaisista oli vastanneiden mukaan aikuis- tai vapaaosastolla.

Kuvio 3. Aikuis- tai vapaaosastoilla opiskelevien suhteellinen osuus.

Kaksi opistoa ilmoitti aikuisharrastajien määräksi jopa yli sata ja kahdessa aikuisharrastajien määrä oli paria vaille sadan. Suurin aikuisosastolaisten määrä oli 224 opiskelijaa, joka tosin oli vain reilut kymmenen prosenttia suuren opiston koko oppilasmäärästä. Aikuis- tai vapaaosastolaisten määrä olikin musiikkiopistojen koko oppilasmäärästä 1–10% luokkaa kyselyyn vastanneissa opistoissa.

Aikuisharrastajien keski-ikääkin kysyttiin. Tällöin 13:ssa kyselyyn vastanneista opistoista aikuisharrastajien suurin määrä oli työikäisten ikäryhmässä (30–65v), tosin niin ikään samassa määrässä opistoja aikuisharrastajia oli eniten ikäryhmässä alle 30v. Yhdessä opistossa aikuisharrastajia oli eniten yli 65-vuotiaiden ikäryhmässä.

Tutkintoja eli tasosuorituksia tai kevätnäytteitä ei pääsääntöisesti aikuisosastolla tai vapaaosastolla vaadittu. Niitä suoritettiin kuitenkin jonkin verran varsinkin isoimmissa opistoissa, mutta ei missään vastanneessa opistossa viittä enempää vuodessa. Aikuisosasto tarkoitti joissain opistoissa, kuten kappaleen alussa selvitin, väylää esimerkiksi laulajille kohti jatko-opintoja. Tällöin tietenkin myös tasosuoritusten tekeminen on luontevaa.

3 AIKUISHARRASTAJIEN HAASTATTELUT

Haastattelin kolmea barokkimusiikin soittamisen aikuisena aloittanutta harrastajaa. Kysymysten tarkoitus oli, että haastateltavat saivat assosoida vapaasti annetun kysymyksen pohjalta ja olla minua enemmän äänessä. En rajoittanut vastauksien rönsyjä ja näistä tulikin monta mielenkiintoista sivupolkua, joissa itsekkin olen saanut oppia suomalaisen vanhan musiikin soiton ja käytäntöjen historiasta. Tämä sinänsä olisi kuitenkin varmasti oman laajan kirjallisen projektinsa asia. Kari Vaattovaara käsittelee taiteellisen tohtorintutkintonsa kirjallisessa työssä aihetta suomalaisten vanhan musiikin ammattilaisten näkökulmasta (Vaattovaara, K., 15–50), Hanne Lund käsittelee omassa opinnäytetyössään ammattibarokkiorkestereiden tuloa Suomeen (Lund, H.).

Kaikki kolme haastateltavaa olivat yli 40-vuotiaita mutta eivät vielä eläkeiässä. Heistä kahta voisi luonnehtia ainakin puoliammattilaisiksi. Toinen heistä oli alkanut opiskella musiikkia ammattikorkeakoulussa itselleen uudella soittimella (jota hän oli soittanut vasta parin vuoden ajan) yli 40-vuotiaana. Toinen oli alkanut järjestelmälliset musiikkiopinnot konservatoriolla yli kaksikymppisenä ja kymmenisen vuotta siellä opiskeltuaan oli suorittanut musiikkiopistotason (entinen I-tutkinto, jota nykyään kutsutaan monesti D-tutkinoksi) opinnot kahdessakin soittimessa ja musiikinteoriassa. Kolmas haastateltavani oli selväpiirteisemmin musiikin harrastaja, joka soitti lähinnä omaksi ilokseen ja kuuluakseen hyvään porukkaan. Haastateltaviani yhdisti aikuisiällä aloitettu barokki-instrumentin (tai useamman) soitto. He myös soittivat yhdessä Karjaan vanhanmusiikin leirillä keksäisin ja olivat olleet perustamassa Amore Barocco -orkesteria leirikokemustensa innoittamina (Amore barocco 2017).

3.1 Kysymykset ja haastateltavat

Yksi haastateltavani oli viulisti, toinen luutisti ja kolmas oli soittanut useita soittimia, nykyisin eniten nokkahuiluperheen puhaltimia.

3.1.1 Soititko tavoitteellisesti lapsena? miten pitkään/pitkälle?

Kolmesta vastaajasta kaksi oli soittanut pianoa enemmän tai vähemmän tavoitteellisesti lapsena. Kumpikaan heistä ei ollut opiskellut musiikkiopistossa vaan yksityisellä pianonsoitonopettajalla, joka oli pysynyt vuosikaudet samana ja tarjonnut inspiraation ja oppimisen iloa. Pitkäjänteisempi harrastaminen oli alkanut molemmilla vasta yli kymmenvuotiaana, vaikka aiemminkin oli jonkinlaista musiikin harrastamista esiintynyt. Nämä vastaajat oppivat nuotit ja musiikinteoriaa sekä melko hyvän pianotekniikankin lapsuuden ja nuoruuden aikana.

Kolmas vastaaja soitti lapsuus- ja nuoruusiässä itsekseen kitaraa. Hän pohti, että hänen vanhempansa, vaikka omistivatkin musiikkiliikkeen, eivät erityisesti ohjanneet häntä tavoitteellisemman musiikin harrastamisen pariin. Tämä kenties ideologisista syistä, vapaan kasvatuksen hengessä. Musisointia esiintyi kuitenkin melko laajasti tämän vastaajan perhepiirissä ja lukioiässä haastateltava soitti sukulaistensa ja omien koulukaveriensa kanssa kevyemmän musiikin yhtyeissä. Tämä haastateltava opiskeli nuotit ja musiikinteoriaa vasta kahdenkymmenen ikävuoden jälkeen siirryttyään opiskelemaan konservatoriolle, musiikin perusopetuksen pariin.

3.1.2 Oliko musiikki ikinä vaihtoehto ammatiksi? Miksi/miksei?

Kaksi haastatelluista ei haaveillut muusikon urasta lapsena tai nuorena. Toinen heistä totesi, että jos asia olisi nyt ajankohtainen, hän harkitsisi uudelleen. Tämä haastateltava oli yliopistossa jo opiskellessaan hakeutunutkin musiikin perusopetuksen piiriin konservatoriolle ja soittanut siellä tavoitteellisesti myös tasosuorituksia tehden kymmenisen vuotta.

Toinen kertoi olleensa laiska mutta kuitenkin halunneensa musiikin olevan osa elämää. Hän myös totesi, ettei halunnut opettajan uralle. Tälle haastateltavalle musiikki oli selkeimmin harrastus myös aikuisiällä ja yhden soittimen hallinnan sijaan hän oli perehtynyt useaan erilaiseen soittimen vaihtelevan pituisia jaksoja tunneilla käyden.

Kolmas haastateltava innostui pianonsoitosta kovasti yläasteiässä ja kävi mestarikurssseillakin. Hän totesi harkinneensa ammattiopintoihin pyrkimistä mutta toisaalta sanoi jo varhain ymmärtäneensä pianistinuran lainalaisuudet; ankaraa ja pitkäjänteistä työtä

vailla takeita kestävästä menestymisestä. “Musiikki on liian arvokas harrastus, että siitä yrittäisi ammattia”, oli lopputulema.

3.1.3 Koska aloitit soittamisen uudelleen? Mikä tähän johti? Vai pysyikö soittaminen koko ajan mukana?

Yhdellä vastaajista musiikin harrastus on pysynyt aikuisiässä alettuaan mukana koko ajan. Hänellä ei lapsuudessa systemaattisia musiikinopintoja ollut vaan harrastus ja osittain ammatillisuutta lähentelevä musiikin harrastaminen alkoi varhaisessa aikuisiässä.

Toiset kaksi haastateltavaa olivat suurin piirtein lukion loppuun asti jatkuneen aktiivisen harrastamisen jälkeen parisen kymmentä vuotta soittamatta – toinen tosin sanoi soittelleensa lähinnä lastenlauluja ja joulumusiikkia pienimuotoisesti lasten syntymän jälkeen. Toinen, joka varsinkin yläasteiässä oli suhtautunut pianonsoittoon kunnianhimoisesti, teki hyvin erilaisia asioita opiskelu- ja työelämässään ennen kuin kymmenisen vuotta sitten muutti Pohjois-Suomesta etelämpään sekä aloitti viulunsoiton viitisen vuotta sitten, alkeista. Lapissa työskennellessään hän oli soitellut omaksi ilokseen haitaria ja ottanut tuntejakin.

Toisella heistä, jonka harrastus oli tauon jälkeen alkanut nelikymppisenä uudelleen, oli katalysaattorina toiminut lapsen viuluopettaja. Tämä oli pienen oppilaansa tunnilla tarjonnut seuraamassa olevalle vanhemmalle alttoviulua lapsen harrastamisen tukemiseksi. Idea oli osoittautunut loistavaksi ja haastateltavani kävikin tämän innoituksen saatuaan seitsemän vuotta alttoviulutunneilla kerran kuussa. Mukaan tuli vielä sello, jota vastaajani soitti niin ikään kuukausittain opettajan ohjauksessa kuuden vuoden ajan. Aktiivisemmat jousisoitinharrastukset lopuivat sormenpäiden iho-ongelmiin – seikka, jota harvoin muuten tulee miettineeksi – musiikin harrastaminen saattaa olla myös fyysisesti yllättävillä tavoilla vaativaa, varsinkin jos se uutena harrastuksena tulee mukaan vasta elämänkaaren puolivälin paikkeilla! Tämä vastaajani löysi kuitenkin sopivimman kanavan musiikkiharrastukselleen erilaisista renessanssin ja barokin puhallinsoittimista (erikokoiset nokkahuilut ja dulcian).

Toisen nelikymppisenä aloittaneen harrastus alkoi yksinkertaisesti mielenkiinnosta viulunsoittoa ja varsinkin kansanmusiikkia – ja yleistä musisointia – kohtaan. Viulunsoittoon johdatti kumppanin alkava harrastus, joskin lopulta viulua alkoikin harrastaa vastaajani! Orkesterisoittimen harrastus yleensä on pianonsoittoa sosiaalisempaa puuhaa ja kaikille

vastaajilleni sosiaalisuus ja yhteinen tekeminen muiden kanssa olivat tärkeitä syitä harrastaa musiikkia.

3.1.4 Miten koet soittamisen nyt aikuisena? Voit myös esittää vertailuja siihen, miten koit sen (harjoittelun, esiintymisen, soittotunnit...) lapsena.

Kaikki vastaajat kokivat musiikin harrastamisen aikuisena hyvinkin erilaisena kuin lapsuus- ja nuoruusvuosinaan. Syyt kuitenkin vaihtelivat. Siinä missä kahdelle vastanneelle aikuisen musiikin harrastus merkitsi suurempaa vapautta ja improvisatoristakin lähestymistapaa musiikkiin verrattuna lapsuuden pianotunteihin ja ”harjoitteluun kopissa”, parikymppisenä musiikkiopiston aloittaneelle vastaajalle asia oli juuri päinvastoin. Tämä vastaajani ei ollut lapsuudessaan saanut formaalia musiikinteorian tai soitonopetusta, joten nuotinluku ja nuoteista kappaleiden opiskelu olivat hänelle uutta.

Molemmat lapsuudessaan ja nuoruudessaan pianotunneilla käyneet vastaajat olivat jo varhaisesta iästä suuntautuneet ensisijaisesti klassisen (tai nk. länsimaisen taidemusiikin) kuunteluun ja soittamiseen. Toisella heistä kansanmusiikki tuli nelikymppisenä kuvioidiin peräti amk-opintojen muodossa.

Yhdellä vastaajista klassis-romanttisen perinnön musiikki tuli suuremmilta osin mukaan vasta yliopistoon mennessä, kun hän aloitti musiikin perusopinnot konservatoriolla (mutta ei siis toisella asteella). Tätä ennen vastaaja oli soittellut korvakuulolta ja jopa itsekeksittyjen muistiinmerkitsemissysteemien avulla omia ja kavereiden tekemiä biisejä erilaisissa yhtyeissä. Tämä vastaaja kuitenkin näki selkeän yhtymäkohdan näiden nuoruusaikojen ”villien” kokeilujen ja toisaalta 1600–1700-lukujen basso continuo -soiton välillä. Sekä kevyempi musiikki että barokkimusiikki vaativat samankaltaista heittäytyvää ja luovan improvisatorista otetta, totesi kitaralla aloittanut mutta sittemmin luuttuun vaihtanut vastaajani.

3.1.5 Aloittit barokki-instrumentin soiton vasta aikuisiällä. Millaisia eroja koet, jos koet, “normaaliin” instrumenttiin verrattuna, jota soitit lapsena ja jolla siis olet saanut perustaitosi instrumentin hallinnassa?

Kaikkia haastattelemiani henkilöitä yhdisti barokkimusiikin soittaminen Amore barocco -orkesterissa. Itse tutustuin orkesteriin barokkitanssiharrastukseni kautta, tämä orkesteri soitti syksyllä 2016 järjestetyillä barokkitanssiaisilla Helsingissä Kirjan talossa.

Amore barocco -orkesteri on toiminut vasta muutaman vuoden Helsingissä ja sen alku on Karjaan vanhan musiikin leireillä. Tätä leiriä järjestää Helsingin vanhan musiikin seura (lähde Helsingin vanhan musiikin seuran sivusto).

Varsinkin yksi vastaajista painotti saaneensa “vanhan musiikin herätyksen” vuonna 2009 Karjaan leirillä. Karjaan vanhan musiikin leiri on sikäläkin erityinen, että siellä niin lapset, nuoret kuin aikuisetkin harrastajat kokoontuvat yhteen kauniina heinäkuun lopun viikon musisoimaan ja pitämään hauskaa. Leirin tunnelma on ainutlaatuinen ja moni palaa sinne vain joinakin päivinä tai iltoina tavatakseen tuttuja tai osallistuakseen illanviettoon tms., vaikkei leirille enää oppilaana osallistuisikaan.

Viulua soittava vastaajani kertoi barokkijousen ja modernin jousen eroista ja toisaalta kansanmusiikin ja barokkimusiikin yhtäläisyyksistä. Nämä musiikinlajit ruokkivat toisiaan ja niitä yhdistää vastaajan mukaan tietynlainen juurevuus ja viulun käyttäminen myös rytmisenä soittimena.

Kaksi vastaajista kertoi, etteivät he enää barokkimusiikin opiskelun jälkeen halua kuulla sitä soitettavan muuten kuin “historiallisesti informoituneesti”. Tällä viitataan englanninkieliseen termiin *historically informed performance* eli *HIP*, joka on käytössä yleisesti nk. vanhan musiikin liikkeen piirissä. Näiden vastaajien kanssa keskustelu harhautui tässä vaiheessa lievästi sivupoluille, kun aloimme innostuneesti ruotia vibraton käytön ja jousien fraseerauksen, instrumentaation ja laulullisuuden esikuvien sekä basso continuon realisoinnin saloja...

Vanhin vastaajani oli ollut mukana vanhan musiikin liikkeen enimmälti rantautuessa Suomeen 70–80-luvuilta alkaen ja oli varsinkin 80-luvulla ollut mukana monienkin barokkiyhdistysten toiminnassa ja soittanut erilaisissa projekteissa ja keikoilla. Näistä ajoista barokkimusiikin soittaminen ja opettaminen Suomessa on muuttunut ammattimaisemmaksi ja

institutionalisoidummaksi. Vanhaa musiikkia on voinut opiskella Suomessa Sibelius-Akatemiassa pääaineisena opiskelijana vuodesta 1970 mutta ennen 1980-luvun puoliväliä opiskelijoita ei minään vuonna ollut kirjoilla edes kahtakymmentä (Vaattovaara, K., 9).

Kaikki vastaajani kokivat barokkimusiikin soitossa iloa ja vapauden tunnetta musisoimisesta erityisesti yhteydessä muihin alaa harrastaviin.

3.1.6 Haluatko vielä sanoa jotain suomalaisesta musiikkikoulutuksesta tai musiikkielämästä yleensä?

Viimeisenä kysymysmoduulina pyysin haastateltavia kertomaan omia kehitysehdotuksiaan suomalaiselle musiikkielämälle. Esiin nousivat mm. huoli musiikkiluokkien alasajosta ja toisaalta kysymys miksi musiikkikoulutus edelleen keskittyy voimakkaasti nuorempiin ikäluokkiin. Käynnissä oleva Arts Equal -hanke (Arts Equal -hanke) nähtiin erittäin hyvänä asiana. Eräs vastaajista totesi ensin, että vain yhden musiikkiyliopiston (eli Taideyliopiston Sibelius-Akatemian) olemassaolo on huono asia. Ruotsissakin on useampia. Pienen pohdinnan jälkeen huomasimme, että amk-koulutusta on kyllä tarjolla Suomen oloihin sangen kattavasti ja että kulttuuriväen työllistyminen on oikeastaan se isompi ongelma.

Ajatus siitä, että musiikin opiskeleminen pitäisi aloittaa lapsuudessa, oli kaikkien vastaajien mielestä kumottava myytti. Jokainen haastateltava oli opiskellut uutta soitinta tai uusia soittimia aloittaen aikuisiällä ja saavuttanut suurta edistystä taidoissaan ja saanut ennen kokematon ilo elämänsä!

Musiikin opiskeleminen nähtiinkin, ei niinkään virtuoosisena yksilösuorituksena vaan yhteisöllisenä musisoimisena samanhenkisten kanssa ja suhteellisen pienellä kynnyksellä, kuten aikuisten oman vanhan musiikin orkesterin Amore baroccon toiminta osoittaa. Myöskään musiikkiopistomaailmaa ei koettu ainoana vaihtoehtona harrastaa musiikkia aikuisena vaan nimenomaan vapaammatkin yhteenliittymät saattaisivat toimia aikuisten mielekkään musiikin harrastamisen mahdollistajina. Tavoitteellisuus opinnoissa liittyi vastaajien mielessä myös enemmän yhteissoittoon riittävään taitotasoon kuin kilvoittelemaan yhä nopeammasta ja varmemmasta soittotekniikasta sinänsä.

4 KOKEMUKSIA AIKUISTEN MUSIIKINHARRASTAJIEN OPETTAMISESTA

Tässä luvussa reflektoin omaa toimintaani erityisesti aikuisharrastajien parissa musiikki-pedagogina. Aikuisopiskelijan tarkemman määritelmän ja motivaation jätän pois tästä tarkastelusta. Näissä pohdinnoissani olen käyttänyt apuna reflektioon Lotta Lundstenin ja Sanna Ylinivan opinnäytetöitä tästä aiheesta (Yliniva, S., Lundsten, L.). Nämä opinnäytteet käsittelevät aikuisten musiikin harrastamisen motivaatiota ja tavoitteita.

Olen toiminut cembalonsoitonopettajana jo opiskeluajoistani 2000-luvun alkupuolelta lähtien. Oppilaita tosin ei ole minään vuonna ollut viittä tai kuutta enempää, keskimäärin ehkä kaksi tai kolme oppilasta lukuvuodessa. Vanhan musiikin instrumentin soittaminen on Suomessa edelleen kuriositeetti.

Olen opettanut monessa eri musiikkiopistossa ja lisäksi Turun konservatoriolla ja amk:ssa. Yksittäistuntien lisäksi ohjattavanani on ollut myös yhteissoittoa eli kamarimusiikkia. Olen myös pitänyt jo toimintani alkuvuosista lähtien useita workshop-tapahtumia eri yhteyksissä missä monesti musiikkiopiston pianonsoitonopettajatkin ovat päässeet testaamaan cembaloa ja ehkä urkujakin.

Urkujensoitossa oppilaani ovat olleet harvalukuisempia ja käyneet yksityistunneilla. He ovat kaikki olleet aikuisia. Varsinkin urkujen parissa olen myös opettanut soittimen viritämistä ja basso continuo -soittoa.

4.1 Vanhan musiikin opettamisen erityispiirteitä aikuisharrastajille

Lähes kaikki aikuisena barokki-instrumentin soiton aloittavista ovat soittaneet ”normaalia” soitinta lapsena. Omista oppilaistani tyypillisin soitin ennen cembaloa (tai urkua) on ollut itsestään selvästi piano. Cembalonsoitossa itselläni on oppilaina ollut myös muutamia lapsia tai nuoria, joilla pianotaustaa ei ole ollut, mutta kaikki opettamani aikuiset ovat soittaneet pianoa pääinstrumenttinaan vaihtelevilla taitotasoilla jo nuorena.

Näin ollen lähtökohdat soittamiseen ovat erilaiset kuin täysin alkeista lähdettäessä, sillä kosketinsoitintekniikka on kuitenkin kosketinsoittimesta riippumatta riittävän samankaltainen, jotta pianonsoitosta todella on hyötyä mille tahansa kosketinsoitinopinnoille.

Kuten haastattelemistani barokkimusiikin aikuisharrastajista kävi ilmi, tämän erityisen länsimaisen taidemusiikin lajin pariin ihmiset hakeutuivat aikuisiällä oman mielenkiinnon ja suoranaisten rakastumis- tai ihastumiskokemuksen kautta. Tällä tarkoitan siis musiikinlajin erityistä puhuttelevuutta jollekulle, en niinkään ulkomusiikillisia henkilökemioita tms. vaikka nämäkin epäilemättä näyttävät harvinaisemman soittimen valinnassa usein jonkinlaista roolia, kenties vain harrastuksen pariin johdattelussa.

Barokkimusiikissa tuntuu kuitenkin vaikuttavan se mystinen ”jokin” joka saa aikuisen ihmisen kiinnostumaan tästä marginaalissa olevasta musiikista (Vaattovaara, K., 29) Barokkimusiikki sopii mielestäni myös harrastajille selkeiden muoto- ja harmoniarakenteidensa puolesta erinomaisesti.

Kynnys aloittaa barokki-instrumentin soitto on varmasti suurempi kuin paluu vaikkapa pianon, viulun tai kitaran ääreen tai esimerkiksi kevyemmän musiikin bändisoittoon mutta toisaalta vahva motivaatio ja kokemus barokkimusiikin merkityksellisyydestä kompensoivat harvinaisemmasta soitinvalinnasta johtuvaa epävarmuutta (Aikuisten barokkiharrastajien haastattelut 18.1., 20.1. ja 3.2.2017).

On myös muistettava ja otettava opetustilanteissa huomioon, että osa erityisesti barokkimusiikin aikuisharrastajista on ”pitkän linjan” amatöörejä, joiden tiedot ja taidot voivat vuosikausien soittoharrastuksen ja yleisen historiatietoisuuden vuoksi olla sangen korkealla tasolla. Pedagogisen otteen on siksi oltava erityisen kunnioittava ja arvostava. Sanomattakin lienee myös selvää, että vanhan musiikin opettajan omien tietojen ja taitojen on oltava erinomaiset!

Helsingin vanhan musiikin seura (Helsingin vanhan musiikin seura) on toiminut aikuisharrastajien musisoinnin alustana jo vuosikymmeniä. Kuten haastatteluistani kävi ilmi, varsinkin tämän seuran kesäkurssilla on katalyyttinen ominaisuus saattaa vanhan musiikin aikuisharrastajia yhteen.

Suomalainen vanhan musiikin toiminta oli varhaisina vuosinaan 1960–80-luvuilla voimakkaasti musiikin aikuisharrastamiseen pohjautuvaa, vaikka ulkomailla opiskelleita vanhan musiikin ammattilaisia alkoi 80-luvulle tultaessa olla jo Suomessakin (Lund, H., 20, Helsingin vanhan musiikin seura).

Omana yhteenvetonani sanoisin, että cembalon- tai urkujensoiton opettaminen aikuisille on palkitsevaa, sillä oppilaiden innostuneisuus asiasta paikkaa monia teknisiä puutteita.

4.2 Erään musiikkiprojektin kuvailua

Soittotunti on alkamassa. Oppilaani, itseni ikäinen nainen, on valmistautunut huolellisesti. Työn alla on ohjelmaa tasosuoritukseen, joka entiseltä nimeltään tunnettaisiin nimellä kurssitutkinto 3/3, nykyisin oikea termi olisi musiikin perustason päättönäyte tai perustaso 3 tai kenties musiikkikoulun päättötutkinto (uusi OPS tullessaan muuttanee tätäkin kuviota).

Oppilaani on lapsuudessaan ja pitkälle lukiosta valmistumiseen asti soittanut pianoa ja päässyt siinä jo melko pitkälle. Tasosuoritus I eli musiikkiopistotason päättävä näyte on pianonsoitosta tehty myöhemmissä nuoruusiässä. Sitten väliin on tullut muuta elämää. Oppilaani työskentelee lukion opettajana.

Nyt lapset ovat kuitenkin kasvaneet ja aikaa jää myös vanhan ja merkityksellisen harrastuksen elvyttämiselle. Hän on hakeutunut opiskelemaan musiikin toiselle asteelle tähtäimessään muusikon tutkinto, omaksi ilokseen. Pianonsoiton ohelle on myönnetty myös vuodeksi sivuaine, cembalonsoitto.

Oppilaani on harjoitellut keskittyneesti sovittuja asioita, ja varsinkin cembalonsoitossa tärkeää yhteissoittoa eli continuo-soittoa, joka toteutetaan bassolinjaa lukemalla ja täydentämällä sointuharmoniat numeroiden perusteella (käytäntö 1600–1700-luvuilla soitettaessa cembalolla, uruilla, luutulla, harpulla tai jollakin muulla sointusoittimella yhtyeessä). Tätä varten olemme tehneet improvisointiharjoituksia lyhyiden basso-ostinatojen perusteella ja käyttäneet aikaa soittotunneilla barokkisonaatin kahden osan setvimiseen ennen yhteissoittoharjoituksia nokkahuilistin kanssa. Luonnollisesti vuotemme cembalon ääressä on sisältänyt myös soolo-ohjelmiston harjoittamista ja siitä sekä ajan maailmasta keskustelua.

Kun kyseessä on jo pianoa soittanut aikuinen, cembalotunnit luontevimmin aloitetaan tutustumalla soittimen rakenteeseen ja jonkin verran myös sen virittämiseen – ainakin sen verran, että oppilaalle selviää tämän soittimen, kuten muidenkin barokki-instrumenttien ”luomu-” tai käsityöläisluonne.

Tällä tarkoitan, paitsi barokkimusiikin hiljaisempaa ja sävykkäämpää sointimaailmaa soitettaessa aikalaissoittoimilla (tai niiden kopiolla), myös itse tekemisen kulttuuria joka basso continuo -soiton kanssa on leimallisia piirteitä cembalon soitossa. Virittäminen ja

yksinkertaiset huoltotyöt on jokaisen cembalon soittoa harrastavan ihmisen osattava tehdä itse, ainakin jos soitin on kotona.

Yhteinen cembalonsoiton opiskeluun keskittynyt vuotemme on sisältänyt myös tutustumista barokin ajan laajaan kosketinsoitinrepertuaariin, josta pianistit nykyisin soittavat vain osaa, lähinnä Bachia, Händeliä ja ehkä Scarlattia.

Me olemme kuitenkin tutustuneet 1600-luvun alun englantilaisiin virginalisteihin ja saman aikakauden italialaisiin villeihin ja vapaisiin toccatoihin. Olemme pyörähtäneet Ranskan korukuvioiden kuorruttamassa hovimaailmassa palataksemme sitten jälleen sata vuotta Frescobaldia myöhempään Italiaan, jossa toden totta oli muitakin säveltäjiä kuin Antonio Vivaldi. Saksan suuren pojan Johann Sebastianin pojat on myös mainittu ja Sturm und Drang -tyyli barokin ja galantin ajan rajoilla tullut tutuksi ainakin terminä. Olemme soittaneet myös yhtä nykymusiikkiteosta cembalolla. Tähän oppilaani ihastui niin että valitsi sen yhdeksi kappaleeksi tutkintoonsa. Vaikka 1800-luvun romanttista musiikkia ei cembalolle ole sävelletty, nykysäveltäjät ovat käyttäneet cembaloa aikamme musiikissa jo 1900-luvun puolivälin paikkeilta eteenpäin.

Erot pianon ja cembalon kauniin soinnin tuottamisessa ovat myös suuria! Niillä me aloitimme tämän yhteisen matkamme: Jokin pianotunneilta tuttu sävellys oli opittava soittamaan cembalolla aika tavalla eri lailla, jotta sen sai lopulta kuulostamaan hyvältä.

Nyt tämä ajanjakso on pian lopussa. Tutkinto on pian. Oppilaani on ollut motivoitunut ja yhteistyö hänen kanssaan on ollut mutkatonta ja kivaa. Toivon, että harrastus voi jatkua tulevaisuudessakin ainakin jossain muodossa.

Tutkinnon jälkeen tapaamme vielä pari kertaa. Oppilaani saa myös toisen asteen suoritaneen muusikon paperit käteensä loppukeväällä ja vaikuttaa helpottuneelta ja iloiselta. Harrastus on kannattanut ja kantanut tähän asti, uutta on opittu ja vanhaakin varmasti kerrattu. Syksyllä edessä on paluu leipätyön pariin täydessä mitassa mutta monia kokemuksia rikkaampana.

5 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Tässä luvussa kertaan vielä vaikutelmiani suomalaisesta musiikkikoulutuksesta erityisesti aikuisten harrastamisen näkökulmasta ja teen kehittämisehdotuksia.

Tutkittuani nyt klassisen musiikin harrastamista aikuisiällä ja perehdyttyäni sen harrastamisen mahdollisuuksiin huomaa, että asiat ovat jo nyt monessa suhteessa melko hyvin. Musiikkitoimintaa on tarjolla laajasti kaikille halukkaille kaikissa ikäryhmissä. Tarjonta on tietysti helpoiten saavutettavissa pääkaupunkiseudulla mutta pienilläkin paikkakunnilla on useimmiten musiikkiopisto, kansalaisopisto, jopa molemmat tai ainakin näiden sivutoimipisteet. Lisäksi vapaan kentän musiikkikouluja on runsaasti.

Näin on myös laita seurakuntien osalta. Suomi onkin muiden pohjoismaiden kanssa tässä asiassa maailmanlaajuisestikin omassa sarjassaan. Suomalaisista edelleen 71,9% kuuluu kirkkoon, siis nelisen miljoonaa suomalaista. Seurakuntia on 400. Suomessa evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko saavat kerätä jäsenmaksunsa nk. kirkollisverona verotuksen yhteydessä (Tietoa kirkosta 2017).

Kaikissa seurakunnissa toimii ainakin yksi kuoro, monessa useita ja suurimmissa musiikkitoiminta on yleensä hyvinkin laaja-alaista ja paikoin korkeatasoistakin. Aikuisten musiikin harrastusmahdollisuuksista puhuttaessa ei siis pidä unohtaa seurakuntien panosta. Pikemminkin soisi kaikkien toimijoiden yhteistyötä kehitettävän ja lisättävän.

Monilla pienemmillä paikkakunnilla tai pienempien musiikkiopistojen ollessa kyseessä musiikkiopisto ja kansalaisopisto toimivatkin jo yhteistyössä. Tällainen yhteistyö musiikin perusopetuksen laajan ja yleisen oppimäärän kesken ei kuitenkaan ole kovin yleistä, vaikka se voisi olla hyvin hedelmällistä varsinkin aikuisoppijoiden ollessa kyseessä. Kati Nieminen on opinnäytetyössään vuodelta 2014 valottanut ansiokkaasti musiikin opetuksen tasa-arvoisuusongelmia (Nieminen, K. 2014, 41–59).

Helsingissä toimiva yksityinen musiikkikoulu Resonaari tarjoaa musiikin opetusta erityisryhmille, esimerkiksi vammaisille, oppimisvaikeuksista kärsiville ja nykyisin yhä enenevässä määrin myös seniori-ikäisille (Resonaari). Amore baroccon ”sisarorkesteri” Amore classico aloitti toimintansa tämän musiikkikoulun tiloissa (Senioribarokki). Amore classico on suunnattu seniori-ikäisille ja sitä ohjaa Fibon (Suomalaisen barokkiorkesterin) muusikoista koostuva työryhmä.

Näkemykseni mukaan lapsuuden ja nuoruuden pitkäjänteisten ja tavoiteorientoituneiden taideharrastusten jatkamisessa tai uudelleen aloittamisessa myöhemmällä iällä on kysymys myös identiteetistä. Ihminen on voinut soittaa jotakin instrumenttia alle kouluikäisestä lähtien monia vuosia. Harjoitteluun uhrattuja tunteja tulee helposti ainakin satoja, ellei tuhansia. Opiskeluiässä tai työelämässä ja kenties perheen tullessa mukaan kuviin tämä pitkä ja usein koettuna enemmän kuin harrastus helposti loppuu tai ainakin viilenee ymmärrettävistä syistä. Kaikelle ei ole aikaa.

Harrastuksen palauttamiselle aikaa voisi kuitenkin löytyä ruuhkavuosien hieman helpotettua. Vaikka harrastusmahdollisuuksia aikuisille onkin jo tarjolla, markkinoinnin tehostaminen ja pitkään lapsuusiässä harrastaneiden houkuttelu esimerkiksi yhteissoiton piiriin saattaisi olla niin kutsuttu win-win-tilanne niin potentiaaliselle aikuisharrastajalle itselleen kuin tämän mahdollisuuden tarjoavalle taholle. Yhtä lailla markkinointia voisi tehostaa myös ennestään musiikkia harrastamattomille jotka kuitenkin siitä kiinnostuisivat. Ei koskaan ole liian myöhäistä saada onnellinen lapsuus!

Musiikkiopistojen etu on juuri siinä, että toiminta sisältää musiikin opiskelua ja tekemistä kokonaisvaltaisesti. Tähän sisältyvät siis musiikin teoria ja historia sekä yhteissoitto monissa muodoissaan. Musiikkiopistojen opettajat ovat korkeakoulutettuja alan ammattilaisia joiden oma taiteellinen asiantuntemuskin on usein suuri.

Musiikkioppilaitosten, kuten muidenkin taiteen perusopetusta tarjoavien kulttuurilaitosten opetussuunnitelmat ovat uudistumassa (Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistaminen 2018, Puukka, P.). Toivoa sopii, että uudistuvassa OPS:ssa tai ainakin sen käytännön sovelluksessa otettaisiin kantaa myös seniori-ikäisten oppijoiden uusiin mahdollisuuksiin taiteen perusopetuksen piirissä (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017, 50, Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017, 44)

5.1 Mitä tämän jälkeen?

Edellisessä luvussa kuvaamani tapaus erään oppilaani intensiivisen harrastamisen vuodesta ei ehkä ole paras mahdollinen esimerkki valottamaan musiikin aikuisharrastajan elämää ja tilannetta. Itseasiassahan kyseessä on ainakin lähes ammattilainen, kun keran tavoitteena on toisen asteen loppututkinto joka antaa, vaikkei vielä varsinaista pätevyyttä, kuitenkin jatko-opintokelpoisuuden, jos opintoihin päättäisi hakeutua. Toisaalta

jatko-opintoihin amk:n tai musiikkiyliopistoon joko Suomessa tai muualla voi hakeutua ja paljolti hakeudutaankin ilman toisen asteen muusikon tutkintoa. Musiikin tavoitteellinen harrastaminen täytyy aloittaa jo varhain, jos mieli ammattilaiseksi, ainakin klassisessa musiikissa.

Esimerkkitapauksen tarkoitus oli osoittaa, miten aikuisiällä on mahdollista palata pitkäjänteisen ja tavoitteellisen musiikin harrastamisen äärelle ja saavuttaa siinä itselleen mielekkäitä tuloksia. Tämä toki käy ilmi jo mainituissa, ja muissa aikaisemmissa, opin- näytetöissä (Lundsten, L., Yliniva, S.) sekä itsestään selvästi aikuisharrastajien haastat- teluissa.

Harrastamisen tavoitteet voivat yksilöstä riippuen olla hyvinkin erilaiset ja eritasoiset. Sa- moin harrastukselle uhrattu aika ja harrastuksen kesto voivat vaihdella merkittävästi yk- silöiden välillä -tuottaen silti kenties samankaltaista ilon ja täyttymyksen tunnetta hyvästä harrastuksesta ja mielekkästä tekemisestä.

Barokin aikana (siis suurin piirtein 1600–1750) musiikin katsottiin ensi sijassa olevan ajanviete ja hyvin toimeentuleville huvitus. Toki musiikki kuului olennaisena osana kirkon ja valtion (hovin) juhliin ja toimintaan ja toki voimme myös todeta, ettei täysin nykyisen kaltaista ammattilaisajattelua muissakaan asioissa esiintynyt ainakaan samalla tavoin ymmärrettynä kuin nykyään. 1600–1700-luvut olivat vielä monissa suhteissa kovin eri- laista aikaa nykyhetkeen verrattuna. Jollakin tasolla minusta kuitenkin tuntuu, että ni- menomaan vanhan musiikin piireissä olemme ikään kuin palaamassa tai palanneet tuo- hon yhteiskunnalliseenkin tilanteeseen. Tällä tarkoitan erityisesti ja proosallisesti rahoi- tuksen puutetta, erityisesti kun puhutaan ns. taiteen vapaasta kentästä.

Suomessa musiikkikoulutus on viimeiset vuosikymmenet ollut hyvää, paikoin suorastaan loistavaa. Tämä on toki johtanut tason yleiseen nousemiseen, minkä konserteissa kävijät mielihyvällä voivat todeta.

Samalla tämä on kuitenkin tarkoittanut ja tarkoittaa sitä, etteivät kaikki alaa pitkällekkään opiskelleet työllisty tällä alalla, ainakaan kokonaan. Resurssien huetessa ja leijonan- osan niistä mennessä esimerkiksi orkestereille ja omalta osaltaan musiikkiopistoille va- paa kenttä on tilanteessa jossa se ei realistisesti voi toivoa parannusta palkkioihin, saati kuukausipalkkaisia muusikon toimia.

Niinpä freelance-muusikolle elämän realiteetit tulevat nopeasti vastaan. Jos ei lähipii- rissä ole arkielämää ja soittamista rahoittavaa mesenaattia eikä apurahojakaan onnistu

saamaan on elääkseen tehtävä muuta. Toivoa sopii, että musiikki voisi tällöinkin pysyä olennaisena osana elämää ja identiteettiä.

Taiteen, tässä tapauksessa musiikin, soveltava käyttö voi olla osa ratkaisua työllistymispulmiin. Joillekuille laajentuva ja tasokas amatööriorkesteri- ja -yhtye-toiminta vaikkapa musiikkiopistoissa olisi oikea vastaus.

Tulevaisuuden työelämä saattaa muiltakin osin olla murroksessa lähivuosisikymmeninä mutta olen vakuuttunut taiteiden arvon säilymisestä. Taide ei voi eikä saa olla vain jotakin ekstraa joka kaivetaan naftaliinista, kun taloudelliset ja muut edellytykset ovat kunnossa. Taide on osa ihmisenä olemista ja elämistä ja sellaisena sitä myös tulisi kaikenikäisille ja -tasoisille oman elämänsä taiteilijoille rohkaista ja pitää. Haluan loppuun vielä lainata Kari Kurkelan ajatusta kirjasta *Mielen maisemat ja musiikki*:

“Musiikin kautta voi toteuttaa elämänsä ja itseään – olemassaoloon. Siinä mielessä se on elämää itseään; ja siten sillä on itsetarkoitus samassa mielessä kuin elämällä yleisemminkin.”

LÄHTEET

Amore barocco: Harrastelijabarokkiorkesteri, jota johtaa viulisti Anna-Mari Ablouh. Viitattu 17.4.2018 <http://www.amoremusica.fi/amore-barocco/>

Arts Equal -hanke: Viitattu 10.10.2017 <http://www.artsequal.fi/fi/tietoa-hankkeesta>

Bahrampour, T.: More older adults learn it's never too late to pick up a musical instrument. The Washington Post. Viitattu 10.11.2016 https://www.washingtonpost.com/local/social-issues/more-older-adults-learn-its-never-too-late-to-pick-up-a-musical-instrument/2016/11/10/628857ec-a570-11e6-8fc0-7be8f848c492_story.html?utm_term=.6cf45a462ffd

Burton-Hill, C.: Adult piano lessons: Never too late to learn? BBC culture 21.10.2014. Viitattu 11.10.2017 <http://www.bbc.com/culture/story/20140709-never-too-late-to-learn>

Collegium musicum Lohja: Viitattu 10.10.2017 <https://www.lohjanseurakunta.fi/1120-collegium-musicum-orkesteri>

Creech A.: The power of music in the lives of older adults. Research Studies in Music Education. 2013;35(1):87-102.

Helsingin vanhan musiikin seura: Viitattu 19.4.2018 http://www.cmah.org/Fin/about_us.html

Kallionpää, K.: Musiikki vaikuttaa aivoihin kuin lääke. HS 19.4.2017. Viitattu 10.10.2017 <http://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000005176564.html>

Laki taiteen perusopetuksesta 1998. Viitattu 15.3.2018 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/1998/19980633>

Laki vapaasta sivistystyöstä 1998. Viitattu 19.4.2018 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/1998/19980632>

Lilja-Viherlampi, L.-M.: "Minunkin sisällä soi". Väitöskirja 2007. Turun ammattikorkeakoulun tutkimuksia.

Lista kansalaisopistoista. Viitattu 6.2.2018 <http://kansalaisopistot.fi/>

Lund, H.: "Konserttimusiikin Dingo-ilmiö" opinnäytetyö Sibelius-Akatemialle 2014. http://ethesis.siba.fi/files/konserttimusiikin_dingoilmi_viimeinen_versio.pdf

Lundsten, L.: Musiikin harrastaminen aikuisena. <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/11722/2009-03-12-02.pdf?sequence=1>

Moussard, A.: Life-long music practice and executive control in older adults: An event-related potential study. Brain Res. 2016;1642:146-153. 6. Lindholm I. Music education for adults: A Swedish perspective. European Education. 1986;18(4):98-108.

Musiikinopetus Suomessa 2007: Suomen musiikkioppilaitosten liiton verkkosivu. 2007. Viitattu 10.10.2017 <http://www.musiikinopetus.fi/fi/etusivu>

Nieminen, K. 2014: Musiikki kuuluu kaikille? Sibelius-Akatemia, Muka 20.11.2014. http://ethesis.siba.fi/files/tutkielma_kati_nieminen_siba_161114.pdf

Papinniemi, J.: Aivotutkimuksissa soittoharrastuksen on havaittu muuttavan aivojen rakennetta sekä kehittävän älykkyyssosamäärää ja motorisia taitoja Itä- Savo 11.9.2017. Viitattu 11.10.2017 <https://ita-savo.fi/uutiset/kulttuuri-ja-viihde/c90104ee-c430-4ab3-9f6a-44524e827b0c>

Peruspalvelujen tila -raportti 2016: Osa 1. Kuntatalouden ja hallinnon neuvottelukunta. Valtiovarainministeriö. [file:///Users/Pilvi/Downloads/Peruspalvelujen%20arvioinnin%20tila-raportti%202016,%20osa%201%20\(1\).PDF](file:///Users/Pilvi/Downloads/Peruspalvelujen%20arvioinnin%20tila-raportti%202016,%20osa%201%20(1).PDF)

Pohjannoro, U. 2010: Soitonopiskelua joustavasti ja yhteisöllisesti. Toive -hankkeen osaraportti 6/2010 http://www2.siba.fi/toive/userfiles/media/Soitonopiskelua_joustavasti.pdf

Pohjannoro, U. 2011 (toim.): Näkymiä musiikkiopistojen tulevaisuuteen. Muusikko eilen, tänään ja huomenna. Sibelius-Akatemian selvityksiä ja raportteja, Toive-hankkeen loppuraportti 13/2011 http://www2.siba.fi/toive/userfiles/media/Toive_loppuraportti_2011.pdf

Puukka, P.: Nyt päätetään kuka saa harrastaa musiikkia. Yle-uutinen 3.10.2016. Viitattu 10.10.2017 <https://yle.fi/uutiset/3-9198244>

Resonaari: Musiikin erityispalvelukeskus. Viitattu 10.10.2017 <https://www.helsinkimissio.fi/resonaari>

Saastamoinen, A.: Tutkimustulos: musiikkiharrastus vaikuttaa lasten aivotoiminnan kehitykseen voimakkaasti. YleX 28.6.2013. Viitattu 11.10.2017 http://yle.fi/ylex/uutiset/tutkimustulos_musiikkiharrastus_vaikuttaa_lasten_aivotoiminnan_kehitykseen_voimakkaasti/3-7586700

Senioribarokki. Viitattu 17.4.2018 <http://senioribarokki.blogspot.fi/>

Suomen väestöennuste 2015. Viitattu 19.4.2018 <http://tilastokeskus.fi/til/vaenn/index.html>

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017. Viitattu 19.4.2018 http://www.oph.fi/download/186920_Taiteen_perusopetuksen_laajan_oppimäärän_opetussuunnitelman_perusteet_2017.pdf

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistaminen 2018. Viitattu 19.4.2018 http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/taitteen_perusopetus/tpo2018

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017. Viitattu 19.4.2018 http://www.oph.fi/download/186919_Taiteen_perusopetuksen_yleisen_oppimäärän_opetussuunnitelman_perusteet_2017.pdf

Tietoa kirkosta 2017: Seurakunnat. Viitattu 17.4.2018 <https://evl.fi/tietoa-kirkosta/kirkon-organisaatio/seurakunnat>

Vaattovaara, K.: Vanhan musiikin ulottuvuuksia Suomessa -vakiintuminen ja muusikkoyksilöiden kokemukset. Musiikin tohtorin tutkinon kirjallinen työ taiteilijakoulutuksessa. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia 2015. <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/15fffc6575439898?projector=1>

Yliniva, S.: Aikuinen musiikin harrastaja. Kirjallisuuskatsaus musiikin harrastajan motivaatiosta. Sibelius-Akatemia Muka kevät 2016 http://ethesis.siba.fi/files/sanna_yliniva_kandi_2016_aikuisen_musiikin_harrastaja.pdf

Yle: Suomi on suomalainen. Osa 9: Musiikki. Esitetty 30.5.2017. Viitattu 17.4.2018 <https://areena.yle.fi/1-4058135>

KIRJALLISUUTTA

Adams, R.: 6 Reasons Learning an Instrument as an Adult is easier than you think. Huffingtonpost Arts & Culture 6.3. 2014 http://www.huffingtonpost.com/2014/03/06/playing-an-instrument_n_4903835.htm

Barokkiorkesteri Galantina. Lahtelainen musiikinopiskelijoiden ja pitkälle edenneiden harrastajien barokkiorkesteri, jota johtaa Timo Kiiskinen. Viitattu 10.10.2017 <https://www.facebook.com/galantina/>

Cole D.: Take up an instrument-again (adults studying music). U.S.News & World Report. 2006;141(24):61.

Ernst R.: Music for life. grand masters series. Music Educators Journal. 2001;88(1):47-51.

Flowers, P. J.; Murphy, J. W.: Update: Applications of Research in Music Education; Reston20.1 (Fall 2001): 26. Talking about music: Interviews with older adults about their music education, preferences, activities, and reflections

Hietala, A.: Harrastajaorkesterissa soittamisen lumo. <http://docplayer.fi/8127390-Harrastajaorkesterissa-soittamisen-lumo.html>

Kuha, J: Suomen musiikkioppilaitoshistoriaa. Studia musicologica universitatis Helsingiensis Helsingin yliopisto 2017. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/185259/suomenmu.pdf?sequence=1>

Louhivuori, J., Paananen, P., Väkevä, L.: Musiikkikasvatus – näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Fisme 2009 <https://fisme.fi/musiikkikasvatuskirja/>

Mustonen, O.: On väärinkäsitys, että vain lapsena voi oppia soittamaan. Yle kulttuurivieras 14.5.2017. Viitattu 12.2.2018 <http://yle.fi/uutiset/3-9607055>

Myers, D. E.: Teaching Learners of all Ages. Music Educators Journal dec.1992

Sirén, A.: Aikuisena aloitettu soittoharrastus vaatii armoa ja aikaa. Yle kulttuuri 19.2. 2016 <http://yle.fi/uutiset/3-8660401>

Sole Mustosen konsepti "musisoinnin ilo". Viitattu 17.10.2017 http://musisoinninilo.fi/musisoinnin_ilo_konsepti.pdf

Uusi soittotuntipalvelu Musaedu. Viitattu 11.1.2018 <https://musaedu.com/>

West, C.: Bringing the Outside In. Journal of Research in Music Education 3/2016

Liite 1: Musiikkiopistokysely

Aikuiset soittamaan -kysely

Mitä musiikkioppilaitosta edustat?

Kuinka paljon oppilaitoksessa on oppilaita?

Onko opistossanne/konservatoriollanne aikuisosastoa tai vapaaosastoa, jolla aikuisikäiset musiikinharrastajat voivat saada opetusta?

☒ Kyllä ☐ Ei

Jos oppilaitoksessanne ei ole aikuisosastoa tai vapaaosastoa, jolla aikuisikäiset musiikinharrastajat voivat saada opetusta, seuraaviin kysymyksiin ei tarvitse vastata. Lomakkeen alalaidan yhteystiedot pyydämme täyttämään.

Paljonko opiskelijoita osastolla on?

Alle 30-vuotiaiden aikuisopiskelijoiden osuus (%)?

30-65-vuotiaiden aikuisopiskelijoiden osuus (%)?

Yli 65-vuotiaiden aikuisopiskelijoiden osuus (%)?

Onko osastolla ala- tai yläikärajaa? Mikä?

Onko opiskelulle aikarajaa? Mikä?

Onko soitinvalikoima sama kuin musiikkiopistossa?

☒ Kyllä ☐ Ei

Mitä opiskelu maksaa ja mitkä ovat tuntimäärät?

Voiko opiskella vapaammin ts. ostaa soittotunteja vain muutamia kerrallaan tarvitsematta sitoutua koko lukukaudeksi?

☒ Kyllä ☐ Ei

Minkälaisia vaihtoehtoja on tarjolla?

Entä yhteisö, saako/pitääkö siihen osallistua (esim. orkesteritoiminta, pienyhtyeet)?

☒ Kyllä ☐ Ei

Minkälaisia vaihtoehtoja siihen kuuluu?

Onko aikuis-/vapaaosastollaisilla jotain suoritusvelvoitteita (esim. kevättutkinto vuosittain tmv.)?

☒ Kyllä ☐ Ei

Jos on, niin mitä?

Voiko aikuisosastolla suorittaa tutkintoja?

☒ Kyllä ☐ Ei

Kuinka laajasti? Kuinka paljon niitä tehdään vuosittain?

Vastaajan nimi

Etunimi

Sukunimi

Sähköposti

Lähetä

Liite 2: Haastattelukysymykset

Soititko tavoitteellisesti lapsena? Miten pitkään/pitkälle?

Oliko musiikki ikinä vaihtoehto myös ammatiksi? Kerro miksi/ miksei.

Koska aloitit soittamisen uudelleen? Mikä tähän johti? Vai pysyikö soittaminen mukana koko ajan?

Miten koet soittamisen nyt aikuisena? Voit myös esittää vertailuja siihen, miten koit sen (harjoittelun, esiintymisen, soittotunnit...) lapsena.

Aloitit barokki-instrumentin soittamisen vasta aikuisiällä. Millaisia eroja koet jos koet "normaaliin" instrumenttiin verrattuna, jota soitit lapsena ja jolla siis olet saanut perustaitosi instrumentin hallinnassa?

Haluatko sanoa jotain vielä suomalaisesta musiikkikoulutuksesta tai musiikkielämästä yleisemmin?

Tarkoituksena on, että haastateltavat saavat vastata vapaasti näihin kysymyksiin. Myöskin tarkoitus on, että tässä teemahaastattelussa he saavat assosoida melko vapaasti ylhäällä kuvattujen aihepiirien tiimoilta ja olla äänessä enemmän kuin minä.

